

III. Ulaştırma ve Lojistik Ulusal Kongresi

28-29 Kasım, 2019, Gaziantep

<http://www.ulk.ist/>

Türk Ticaret Kanunu, Beşinci Kitap, "Yükleme ve Boşaltma" Başlığı Altındaki Maddelerin (1142-1177) Kuru Yük Gemileri Sürastarya Hesabına Etki Yapan Unsurlarının Bir Yolculuk Çarteri Sözleşmesi Olan Gencon 94 Formu Üzerinden Değerlendirilmesi

Özet

Nazım Karadağ

Yeditepe Üniversitesi

nazim.karadag@gmail.com

İngilizlerin denizler üzerindeki hükümlerini bir tarafa, Hansa Birliği tacirlerinden bu yana, tacirler mi kanunlara uyum gösterdi yoksa kanun koyucular mı tüccardı sorularını da cevaplayan dünya deniz ticaretinin işleyişine baktığımızda, yükleme ve boşaltma süreleriyle "sürastarya" 'nın kuru yük gemileri ile ticarete önemli bir unsur olduğunu görürüz. Yükleme ve/veya boşaltmaya ne süre ile mücadele edileceği ve bu süreleri aşma zarureti doğduğunda ne yapılacağı, yolculuk çarteri sözleşmelerinde önceden üzerinde ekseriyetle anlaşmaya varılan hususlar arasındadır. Anlaşma çerçevesinde mücadele edilen bu sürelerin dışına taşmaya "sürastarya", ne süre ile bu taşmanın kabul göreceğine ise "sürastarya süresi" denir.

Sözleşmede kararlaştırılmayan durumlara mehz kanun olan Alman Ticaret Kanunu'nda (Handelsgesetzbuch, HGB) "Yolculuk Çarteri Sözleşmesi" başlığı altında değinildiği gibi Türk Ticaret Kanunu'nun "Yükleme ve Boşaltma" başlığı altında değinilmiştir. Sözleşme (Gencon 94) klotlarının kanunların ilgili bölümleri ile karşılaştırılacağı bu çalışmada, sürastarya hesabına etki eden unsur ve kilit noktaların değişmesi ile hesabın nasıl değiştiğini gösteren hususlar değerlendirilecektir. Kanunlarda geçen demirleme yeri, yükleme/boşaltma limanı/bölgesi, hazırlık bildirim, yükleme süresi, sürastarya süresi, sürastarya parası, hızlandırma primi, gibi kavramlara sürastarya hesabına yaptığı etki derecesinde değinilecek, kanunun lafzının kuvvetlendirilmesi ile yapılacak hesapların iş hayatına getireceği olumlu katkının önemi vurgulanacaktır. Yükleme ve/veya boşaltma operasyonları için mücadele edilen sürelerin (laytime) hesaplanmasında geminin deniz yolculuğu sonunda varması gereken noktaya ulaştığında ilgisine bir bildirimde bulunması arandığından, başlangıç teşkil

edecek bu hazırlık bildirimiminin hangi şartlar altında yapılabileceği, yapılan bildirimün müside edilen süreyi azaltma istikametinde çalıştırıp çalıştıramayacağı, sürastarya'nın tetiklenme noktasına ne şekilde varılacağı bu çalışmanın aktaracağı hususlar arasındadır.

Hazırlık bildirimini doğru yapıldıktan sonra sürenin çalışmasını kesecek hallerin üzerinde anlaşılması (hafta sonu duraklamaları) veya anlaşılmadığı halde (hava muhalefetinin çalışmaya müside etmemesi) sürenin azalmaması hali ve süre sona erdikten sonra sürastaryanın ne hal alacağı örnekleri verilecektir. Kronolojik olarak hizaya koyduğumuzda yolculuk çarteri sözleşmesi Gencon formu terminolojisini açıklayan tanımlar (Voylayrules93, Laytime Definitions 2013), 2013 senesinden önce 1993 senesinde, formun kendisi ise 1994 revizyonundan önce 1976 senesinde, Türk Ticaret Kanunu 2011 değişikliğinden önce 1956 senesinde, Alman Ticaret Kanunu, Deniz Kitabı, 2013 temel değişikliğinden önce 1861 senesinde değişikliklere uğramışlardır. Tüm bu değişiklikler arasında bağlar kurarken sürastarya konusu ile kısıtladığımız çalışmada aslında güncellenen mehaz kanun (Alman Ticaret Kanunu, HGB Kitap 5) sistematığı içine diğer çarter tiplerini (çıplak tekne – bareboat, zaman esaslı kira – time charter) alsa da, yolculuk çarteri sözleşmesi başlığı ile, bir bakıma, deniz ticaret hayatının amaçlarına daha etkin hizmet etme olanağını ön planda tutmaya devam ettiği görülmüştür. Türk Ticaret Kanunu "Yükleme ve Boşaltma" başlığı için temel alınan Alman Ticaret Kanun'una 2013 senesinde temel değişiklikler getirilmiştir. Güncellenen haliyle olayların akışını daha net adımlarla kurgulayarak kanun maddelerine değişik çarter sözleşme tipleri dahil edilse de, bir bakıma Gencon 94 klozlarına yakınlığını korumuş, yolculuk çarteri sözleşmesini ön planda tutmaya devam etmiş, bu sayede kanunun ruhundaki işlevselliğin aslında yolculuk çarteri temelinden kaynaklandığını göstermiştir.

Deniz ticaret hayatının amaçlarına etkin hizmet eden Gencon 94 formu ile kanunumuz arasında daha yakından bir paralellik sağlanabilirse, aynı işlevsellik Türk Ticaret Kanunu bu başlığı için de düşünülebilir. Kanunun lafzındaki üccellemeler ile vücut bulacak bu işlevsellik, Gencon 94 klozlarının yönlendirdiği şekilde yapılan bir sürastarya hesabının, Türk Ticaret Kanunu maddeleri kullanılarak yapıp da aynı sonuca varılabildiğinde, uluslararası vasıfları haiz bir sözleşme formu ile paralel unsurlar taşıyan her kanunun ticarete kattığı zenginlik, Türk Denizciliğinin ticari

Türk Ticaret Kanunu, Beşinci Kitap, "Yükleme ve Boşaltma" Başlığı Altındaki Maddelerin (1142-1177) Kuru Yük Gemileri Sürastarya Hesabına Etki Yapan Unsurlarının Bir Yolculuk Çarteri Sözleşmesi Olan Gencon 94 Formu Üzerinden Değerlendirilmesi

yönden gelişmesine olumlu katkı sağlayacak olan Türk Ticaret Kanunu'nda da görülecektir.

Anahtar Kelimeler:

Hazırlık Bildirimi, Sürastarya Süresi, Sürastarya Hesabı, Hızlandırma Primi, Gencon 94

